

Nr 217.

Ankom till riksdagens kansli den 10 juni 1920 kl. 1/2 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 åt dels kyrkoherdar och komminister i nyreglerade pastorat samt vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritilöner jämte en i ämnet väckt motion.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 19 mars 1920 avlåten, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 406, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade allmänna grunderna för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 till de prästmän, som finnas omförmälda i lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat samt åt vissa extra ordinarie prästmän och innehavare av prästerliga emeritilöner;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg utgår, blir föremål för sänkning, förordna, att det till de i tjänst varande prästmännen utgående dyrtidstillägget skall undergå skälig minskning.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *K. J. Ekman* väckt motion, nr 61, däruti hemställas,

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 6 saml. 92 häft. (Nr 217—218.)

att riksdagen ville besluta att bevilja på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag å 30,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, för beredande av ersättning på sätt i motionen angivits åt däri omnämnda prästerliga befattningshavare m. fl. för mistade extra lönetillägg, ävensom medgiva, att ifrågavarande ersättningar må av tillgängliga medel redan under innevarande år utbetalas.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning framlagda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt de av departementschefen föreslagna grunder skulle dyrtidstillägget till i tjänst varande prästmän utgå i form av dels dagtillägg med 2 kronor 30 öre för dag, dels ock procentuellt tillägg, utgörande 64 procent av avlöningsförmånerna. Dagtillägget har avvägrats så, att det skulle motsvara det högre dyrtidstillägg, som enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 95 angående grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. m. skulle med tillämpning av nu gällande grundtal komma stats-tjänstemännen tillgodo för de första 100 kronorna av månadslönen. På grund av praktiska skäl skulle dyrtidstillägget utgå efter dessa grunder redan från början av ecklesiastikåret 1920—1921.

För innehavare av prästerliga emeritlöner skulle dyrtidstillägget under ifrågavarande ecklesiastikår utgå efter glidande skala och även i övrigt efter i huvudsak enahanda grunder, som kunde komma att fastställas för statens pensionärer för tiden från den 1 juli 1920.

Därest tillfällig löneförbättring kommer att beviljas prästerskapet, skulle procentuellt dyrtidstillägg utgå jämväl å denna löneförbättring.

Enligt vad departementschefen angivit, lämnar kyrkofonden tillgång till bestridande av de utgifter, varom nu är fråga.

Utskottets
yttrande.

Sedan riksdagen numera fattat beslut i fråga om allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, torde det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget angående dyrtidstillägg åt innehavare av nu ifrågakomna prästerliga befattningar — fränsett innehavarna av prästerliga emeritlöner — tarva vissa jämkningar. Riksdagens beslut angående dyrtidstillägg åt statstjänstemännen innebär i korthet, att grundtalet borde så avvägas, att det motsvarade indextalet för pridfördyringen minskat med 5 enheter, därest indextalet icke vore jämnt tal, eljest med 6 enheter. Med nu rådande prisläge skulle grundtalet bliva 160. Beträffande den inkomstgräns, till vilken dyrtidstillägget borde utgå efter ett procenttal lika med grundtalet, har riksdagen beslutat en viss åtskillnad mellan familjeförsörjare och övriga befattningshavare. Det grundbelopp, på vilket dyr-

tidstillägget skulle beräknas efter ett procenttal lika med grundtalet, skulle bestämmas till en avlöning av 85 kronor i månaden, och det procenttal, som borde tillämpas å månadsavlöning över 85 kronor, skulle utgöra 55 hundraledar av grundtalet, d. v. s. efter nu gällande prisindex 88. Beträffande familjeförsörjare skulle för varje barn under 16 år den andel av månadsavlöningen, för vilken dyrtidstillägget skulle utgå med ett procenttal lika med grundtalet, ökas med 15 kronor.

Därest nu de för ifrågavarande prästerliga tjänstinnehavare av Kungl. Maj:t föreslagna dyrtidstilläggen skulle höjas i proportion till den höjning, som för statstjänstemännens vidkommande av riksdagen beslutats utöver Kungl. Maj:ts förslag, skulle grunderna visa sig vara följande. Dagtillägget skulle begränsas till 2 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslaget 2 kronor 30 öre. Däremot skulle det procentuella tillägget höjas till 81 procent, och för familjeförsörjare skulle barnbidraget utgöra en ökning av dagtillägget med 35 öre för varje barn. Då emellertid vid en tillämpning av dessa grunder, enligt vad utskottet inhämtat, kyrkofondens belastning skulle komma att ökas i en utsträckning, som icke kan anses stå i överensstämmelse med bestämmelserna i 5 § i ovanberörda lag den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglerade pastorat m. fl., har utskottet icke ansett sig kunna för prästerskapet tillstyrka en ökning av dyrtidstillägget i fullt samma proportion, som skett beträffande statstjänstemännen. Den reduktion, som skulle bliva nödvändig att vidtaga, torde kunna ske på två olika sätt, nämligen antingen genom att sänka det procentuella tillägget eller genom att utesluta barnbidraget. Med hänsyn till kyrkofondens möjlighet att bära kostnaderna för dyrtidstilläggen torde, enligt vad utskottet inhämtat, berörda reduktion kunna ske på det sätt, att enligt det första alternativet dagtillägget bestämmes till 2 kronor och det procentuella tillägget till 78 procent, och enligt det andra alternativet dagtillägget bestämmes till likaledes 2 kronor, och det procentuella tillägget till 75 procent, varjämte skulle komma en ökning av dagtillägget med 35 öre för varje barn under 16 år. Barnbidraget skulle alltså uppgå för barn och år till 127 kronor 75 öre; motsvarande siffra för statstjänstemännen utgör 129 kronor 60 öre. De av utskottet angivna beräkningarna äro enligt uppgift de högsta, vilka med hänsyn till kyrkofondens bärkraft nu kunna av utskottet tillstyrkas.

Utskottet inser väl, att det senare alternativet med barnbidrag är förenat med vissa tekniska svårigheter på grund av de för prästerskapet gällande säregna avlöningsbestämmelserna, men med hänsyn till den uppfattning i fråga om behöfsprincipen, som riksdagens beslut beträffande statstjänstemännens dyrtidstillägg innebär, anser sig utskottet likväl bära

i förevarande fall förorda detsamma. På grund av ovanberörda tekniska svårigheter torde det ej vara möjligt att för prästernas del i allo tillämpa de grunder i avseende å barnbidragets utbetalande, som tillstyrkts beträffande statstjänstemännen. Med hänsyn härtill vill utskottet framhålla önskvärdheten av att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att vidtaga de modifikationer, som äro erforderliga för att med möjligaste rättvisa förena den största enkelhet vid tillämpningen av grunderna för ifrågavarande dyrtidstillägg.

I fråga om innehavare av prästerliga emeritilöner har utskottet intet att erinra mot vad härutinnan föreslagits.

I avseende å det i ovanberörda motion gjorda yrkandet tillåter sig utskottet erinra om följande.

I kungl. kungörelsen den 16 juli 1919 (nr 472) angående dyrtidsunderstöd under ecklesiastikåret 1919—1920 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m. meddelas i § 2 mom. 1 bestämmelser om det ordinarie dyrtidstillägget för nämnda ecklesiastikår. Härtill är fogat ett stadgande av följande lydelse: »är kyrkoherde, komminister eller ständig adjunkt anställd i pastorat, där ny löne reglering trätt i kraft före den 1 maj 1919, och har han under hela eller någon del av senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 varit berättigad till krigstidstillägg enligt kungörelsen den 30 augusti 1918 (nr 726), eller har annan extra ordinarie präst än ständig adjunkt under hela eller någon del av senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 varit berättigad till krigstidstillägg enligt nyssnämnda kungörelse, skall det i mom. 1 omförmälda dyrtidstillägget förhöjas, det procentuella tillägget med ett belopp, motsvarande 15 procent å de kontanta avlöningsförmånerna, och dagtillägget med 25 öre för dag».

På sätt motionären erinrat, skulle genom sagda bestämmelse alltså ordinarie prästman, som erhållit transport, eller e. o. prästman, som vunnit befordran eller överflyttats till pastorat, som icke är nyreglerat, eller där ny löne reglering inträtt den 1 maj 1919, icke erhålla någon ersättning för den förhöjning för senare halvåret 1918—1919, varom i sagda bestämmelser talas. Samma skulle förhållandet vara med stärbhusdelägare efter avliden ordinarie eller e. o. präst, ävensom innehavare av emeritilöner, vilka tillträtt sådan lön den 1 maj 1919, men varit berättigad till extra tillägg på den kyrkoherde- eller komministerlön, de åtnjöto under senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919.

Enligt vad utskottet inhämtat, hava åtskilliga prästmän ävensom stärbhusdelägare efter avlidne prästmän — med förmälan att de icke fått uppbära förhöjt procentuellt dyrtidstillägg jämte dagtillägg — under åbero-

pande av nyssberörda bestämmelser i kungl. kungörelsen den 16 juli 1919 hos Kungl. Maj:t anhållit om sådant dyrtidsunderstöd.

Såsom framgår av berörda ansökningar hava vissa prästmän överflyttats den 1 maj 1919 från nyreglerade pastorat till icke reglerade pastorat och två stärbhusdelägare den 30 april 1919 frånträtt dem såsom nådårsberättigade tillkommande löneförmåner vid tjänster inom under ecklesiastikåret 1918—1919 nyreglerade pastorat. Vissa prästmän hava förut tjänstgjort i nyreglerade pastorat samt den 1 maj 1919 tillträtt befattningar i pastorat, där ny lönereglering samma dag börjat tillämpas.

I ett över sagda ansökningar den 12 mars 1920 avgivet gemensamt utlåtande hava kammarkollegium och statskontoret bragt i erinran det yrkande, som i ovanberörda motion underställts riksdagens prövning. De fall, som i denna motion avses, utgöra — framhålla ämbetsverken — dels sådana, varom vore fråga i omförmälda ansökningar, dels ock sådana, där vederbörande på grund av domkapitlens feltolkning av förberörda kungörelse den 16 juli 1919 förhållits dem rätteligen tillkommande förhöjning i dyrtidstillägg för ecklesiastikåret 1919—1920. I likhet med motionären anse jämväl ämbetsverken, att prästmän samt tjänst- och nådeårsberättigade stärbhus efter prästmän, vilka på grund av omförmälda bestämmelser i kungörelsen den 16 juli 1919 ej kommit i åtnjutande av det extra dyrtidstillägg, som, avseende senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919, av praktiska skäl hänförts till ecklesiastikåret 1919—1920, borde beredas ersättning för denna sin förlust. Då betalningsansvaret för sådant dyrtidstillägg åtminstone i flertalet fall icke syntes rättvisligen kunna åläggas vederbörande pastorat, ansåge ämbetsverken, att de ersättningsbelopp, varom nu vore fråga, borde beviljas ur kyrkofonden. Härför fordrades emellertid medgivande av riksdag och kyrkomöte, lämpligen i den riktningen, att Kungl. Maj:t medgäves rätt att, därest prästman eller hans tjänst- eller nådårsberättigade stärbhus under hela eller någon del av senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 varit berättigad till krigstidstillägg enligt kungörelsen den 30 augusti 1918, men under hela eller någon del av ecklesiastikåret 1919—1920 antingen icke alls varit berättigad till dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 16 juli 1919 eller åtminstone icke till sådan förhöjning i dyrtidstillägget, som omförmäldes i sistnämnda kungörelse, ur kyrkofonden tilldela dylik prästman eller stärbhus skäligt lönetillskott.

Med hänsyn till det av kammarkollegium och statskontoret i ärendet avgivna utlåtandet anser sig utskottet böra tillstyrka åtgärder i det syfte, som med motionen avses. I avseende å sättet för bestridande av erforderliga medel kan utskottet uppenbarligen icke tillstyrka det av motio-

nären framlagda förslaget, då ju som bekant statsmedel icke ansetts böra tagas i anspråk för utbetalande av de dyrtidstillägg, varom här är fråga. I betraktande av vad i ärendet förekommit anser sig utskottet böra tillmötesgå motionärens yrkande i enlighet med det förslag, som framlagts från kammarkollegium och statskontoret.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts omförmälda proposition och herr Ekmans ovanberörda motion må

a) godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 19 mars 1920 förordade allmänna grunderna med av utskottet härövan gjorda ändringar för beviljande av dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1920—1921 till de prästmän, som finnas omförmälda i lagen den 30 augusti 1918 angående krigstidsunderstöd åt präster i nyreglade pastorat samt åt vissa extra ordinarie prästmän och innehavare av prästerliga emeritilöner;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest det grundtal, i förhållande vartill statstjänstemännens dyrtidstillägg utgår, blir föremål för sänkning, förordna, att det till de i tjänst varande prästmännen utgående dyrtidstillägget skall undergå skälig minskning;

c) för sin del medgiva Kungl. Maj:t rätt att, därest prästman eller hans tjänst- eller nådårsberättigade stärbhus under hela eller någon del av senare hälften av ecklesiastikåret 1918—1919 varit berättigad till krigstidstillägg enligt kungörelsen den 30 augusti 1918 (nr 726), men under hela eller någon del av ecklesiastikåret 1919—1920 antingen icke alls varit berättigad till dyrtidstillägg enligt kungörelsen den 16 juli 1919 (nr 472) eller åtminstone icke till sådan förhöjning i dyrtidstillägget, som omförmäles i sistnämnda kungörelse, ur kyrkofonden tilldela dylik prästman eller stärbhus skäligt lönetillskott.

Stockholm den 10 juni 1920.

På utskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se utlåtande nr 218.